

PHÁT TRIỂN DU LỊCH HOMESTAY: TIẾP CẬN THỰC TẾ TỪ HUYỆN QUẢN BẠ, TỈNH HÀ GIANG

Nguyễn Thị Minh Nguyệt*, Lò Thị Lý
Trường Đại học Sư phạm – ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Quản Bạ là huyện có nhiều lợi thế và tiềm năng để phát triển du lịch, trong đó đặc biệt phải kể đến mô hình phát triển du lịch Homestay. Những năm qua, với sự phát triển của loại hình du lịch này không chỉ giúp cải thiện đời sống cho người dân mà còn góp phần bảo tồn văn hóa truyền thống của các dân tộc nơi đây. Tuy nhiên, trong hoạt động phát triển du lịch Homestay, huyện Quản Bạ vẫn gặp một số khó khăn như loại hình dịch vụ còn quá đơn giản, số hộ làm Homestay còn ít và chất lượng chưa cao hay công tác xúc tiến quảng bá du lịch trên địa bàn huyện chưa được quan tâm... Xuất phát từ thực tế đó, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm đẩy mạnh phát triển du lịch Homestay từng bước đưa du lịch thành sinh kế chính của đồng bào dân tộc thiểu số của khu vực này.

Từ khóa: Dân tộc thiểu số, du lịch Homestay, xóa đói giảm nghèo, huyện Quản Bạ, tỉnh Hà Giang.

ĐẶT VẤN ĐỀ

Quản Bạ là huyện vùng cao biên giới phía Bắc của tỉnh Hà Giang, là cửa ngõ của vùng Công viên địa chất toàn cầu Cao nguyên đá Đổng Văn. Toàn huyện có diện tích tự nhiên 542,2385 km² được hợp thành bởi 13 đơn vị hành chính là thị trấn Tam Sơn và 12 xã. Với những đặc điểm riêng về phương thức canh tác, tập quán sinh sống, lối kiến trúc nhà ở độc đáo, hay sự đa dạng về bản sắc văn hóa của đồng bào dân tộc thiểu số, đây chính là các yếu tố căn bản giúp Quản Bạ đẩy mạnh phát triển mô hình du lịch Homestay trên phạm vi toàn Huyện.

Tận dụng những tiềm năng vốn có, những năm gần đây huyện Quản Bạ đã quy hoạch cụ thể và triển khai thực hiện phát triển du lịch Homestay cho vấn đề thoát nghèo và phát triển bền vững. Bên cạnh những kết quả đạt được như tạo công ăn việc làm cho người dân bản địa, góp phần nâng cao chất lượng cuộc sống nhân dân, góp phần bảo tồn văn hóa truyền thống dân tộc, bảo vệ môi trường sinh thái của địa phương thì phát triển Homestay vẫn còn nhiều khó khăn trên phương diện khác nhau.

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Bài viết sử dụng các phương pháp sau:

- Phương pháp thu thập thông tin: Bài viết sử dụng dữ liệu thứ cấp được thu thập từ Sở Văn hóa Thể thao và Du lịch tỉnh Hà Giang, phòng Văn hóa và Thông tin huyện Quản Bạ, phòng Văn hóa và Thông tin Thành phố Hà Giang...

- Phương pháp phân tích: Trên cơ sở các số liệu thu thập được và đã tiến hành tổng hợp, bài viết sử dụng phương pháp thống kê mô tả và phương pháp so sánh nhằm làm rõ thực trạng phát triển các Homestay tại huyện Quản Bạ trong giai đoạn 2013-2017. Ngoài ra, bài viết còn sử dụng phương pháp phân tích SWOT để làm rõ những thuận lợi, khó khăn, cơ hội và thách thức trong phát triển các Homestay trên địa bàn huyện trong thời gian tới.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN

Khái quát về hoạt động phát triển du lịch cộng đồng tại huyện Quản Bạ, tỉnh Hà Giang

Từ năm 2010 đến nay, du lịch Quản Bạ có bước phát triển khá nhanh, hiệu quả, góp phần không nhỏ trong việc tạo thương hiệu du lịch Công viên địa chất toàn cầu Cao nguyên đá Đổng Văn và của tỉnh Hà Giang với du khách trong và ngoài nước. Hầu hết các chỉ tiêu trong giai đoạn 2010 - 2015 đều đạt so với Chương trình 62-Ctr/TU ngày 29/3/2013 của Ban thường vụ Tỉnh ủy về phát triển Văn hóa gắn với du lịch giai đoạn 2013 - 2020 đề ra, từ năm 2010 đến tháng 06 năm 2015

* Email: nguyetecnu@gmail.com

huyện Quản Bạ đón hơn 83 nghìn lượt khách trong nước và quốc tế đến tham quan nghỉ dưỡng tại huyện. Nhờ phát triển loại hình du lịch này mà đời sống tinh thần, vật chất của nhân dân từng bước được nâng lên, chính sách xã hội được triển khai kịp thời và thực hiện có hiệu quả; bộ mặt nông thôn ngày một khởi sắc, quốc phòng - an ninh luôn được giữ vững và ổn định [1].

Từ bảng 1 cho thấy các chỉ tiêu đều tăng lên qua các năm trong giai đoạn nghiên cứu. Năm 2013, số lượt khách du lịch là 743 lượt thì đến năm 2017 số lượt khách du lịch là 4441 lượt đạt tốc độ tăng trưởng bình quân là 56,4%/năm trong cả giai đoạn. Tương tự như chỉ tiêu về số lượt du khách, doanh thu từ hoạt động du lịch cộng đồng cũng tăng lên đáng kể, đạt tốc độ tăng trưởng bình quân là 58,11%/năm trong giai đoạn 2013-2017. Tuy nhiên chỉ tiêu bình quân của khách gần như không thay đổi trong giai đoạn này. Điều này cho thấy chỉ tiêu của du khách còn thấp do thời gian lưu trú của khách còn ngắn và dịch vụ chưa đa dạng. Trước thực trạng đó từ năm 2018 huyện Quản Bạ, đặc biệt thôn Nặm Đăm đã tổ chức thêm một số hoạt động mới như lễ hội bắt cá của người Dao được tổ chức vào ngày 3/3 âm lịch hàng năm, lễ hội đua thuyền Kayak được tổ chức vào ngày 1/12 hàng năm... nhằm thu hút du khách, nhất là kéo dài thời gian lưu trú của du khách. Kết quả đã tạo

ên những thay đổi đáng kể về mức chi tiêu của du khách.

Mô hình du lịch Homestay và vai trò của mô hình Homestay trong phát triển kinh tế xã hội của huyện Quản Bạ

Thực trạng phát triển mô hình du lịch Homestay ở huyện Quản Bạ

Quản Bạ là huyện có nhiều tiềm năng xây dựng và phát triển mô hình du lịch Homestay với những lợi thế như: nằm trên Công viên Địa chất toàn cầu Cao nguyên đá Đổng Văn, có sự đa dạng về mặt địa chất; vùng có hệ địa - sinh thái núi đá độc đáo và đa dạng; là huyện có nhiều dân tộc cùng sinh sống, mỗi dân tộc có những nét đặc trưng riêng về ẩm thực, văn hóa, tập tục, tín ngưỡng, đời sống văn hóa, tinh thần khá phong phú...

Từ năm 2011 mới chỉ hình thành một vài nhà lưu trú nhưng đến nay đã phát triển lên 20 hộ làm mô hình này, có 01 hộ đã được chứng nhận danh hiệu "Nhà ở có phòng cho khách du lịch thuê ASEAN" năm 2017.

Theo kết quả khảo sát do tác giả đi thực tế tại địa phương năm 2017: Giá cả chi trả của một người cho một lần sử dụng dịch vụ Homestay dao động từ 150.000 đồng đến 500.000 đồng tùy từng chủ hộ và mức độ tiện lợi của dịch vụ. Trong đó 40% mức phí cho dịch vụ là 150 nghìn đồng/du khách/ngày, 50% mức phí 200 nghìn đồng/du khách/ngày, 10% mức phí 500 nghìn đồng/du khách/ngày.

Bảng 1. Số lượt khách du lịch và doanh thu của Làng văn hóa Du lịch Cộng đồng Homestay thôn Nặm Đăm (giai đoạn 2013-2017)

Chỉ tiêu	Năm 2013	Năm 2014	Năm 2015	Năm 2016	Năm 2017	Tốc độ tăng trưởng BQ (%)
Số lượt khách du lịch (lượt)	743	1379	1965	3000	4441	56,4
Doanh thu (triệu đồng)	160	300	430	660	1000	58,11
Chi phí bình quân (triệu đồng /khách)	0,22	0,22	0,22	0,22	0,23	1,12

(Nguồn: Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Quản Bạ)

Thu nhập bình quân của các chủ hộ dao động từ 30 triệu đến 90 triệu/năm. Số lượng du khách dao động từ 200 đến 400 khách/năm. Mô hình du lịch này thu hút được nhiều du khách trong nước và du khách nước ngoài, nhất là vào các mùa lễ hội.

Vai trò của mô hình Homestay trong phát triển kinh tế xã hội của huyện Quỳnh Bạ

- Về kinh tế

Tạo ra việc làm và thu nhập lớn cho người dân địa phương, thu nhập bình quân đầu người đạt 20.000.000 đồng/người/năm. Khuyến khích và thu hút vốn đầu tư nước ngoài như: tổ chức Caritas Thụy Sĩ hỗ trợ xây dựng 01 nhà truyền thống người Dao trên 1,3 tỷ đồng,..., thúc đẩy sự phát triển của các ngành kinh tế khác [3].

Đối với thôn Nặm Đăm xã Quỳnh Bạ, hiện thôn có 52 hộ gia đình, với 250 nhân khẩu, 100% dân tộc Dao, từ khi phát triển mô hình du lịch Homestay đến nay thôn Nặm Đăm không còn hộ đói, chỉ còn 01 hộ nghèo theo tiêu chí mới. Đồng thời góp phần tích cực vào nâng cao chất lượng cuộc sống cho cư dân địa phương 100% hộ gia đình có tivi, thôn đã có đường truyền Internet, một số hộ đã lắp đặt wifi để du khách truy cập.

Cùng với xã Quỳnh Bạ, Cán Tỷ cũng là địa phương thu hút khách du lịch của huyện Quỳnh Bạ nhờ việc lưu giữ làng nghề truyền thống dệt lanh thổ cẩm của đồng bào dân tộc Mông. Đặc trưng sản phẩm lanh Cán Tỷ là các họa tiết thêu hoàn toàn bằng tay, tạo nên những sản phẩm mềm và nhẹ nhàng. Những sản phẩm kết hợp giữa sự khéo léo và công phu của từng đường nét văn hóa Mông đã làm lay động nhiều du khách. Nhờ du lịch phát triển, hiện nay, những sản phẩm từ nghề dệt lanh đã mang lại những giá trị kinh tế cao và giúp bà con trong xã thay đổi cuộc sống.

- Về văn hóa-xã hội

Mô hình giữ vai trò quan trọng trong giữ gìn, bảo tồn và phát triển văn hóa dân tộc Dao tại huyện Quỳnh Bạ, 100% các hộ gia đình luôn

làm tốt công tác bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống. Trật tự an ninh luôn được giữ vững và ổn định.

- Về môi trường

Du lịch Homestay khi tạo ra nguồn thu nhập sẽ tác động vào người dân phải ý thức được bảo vệ môi trường, bảo vệ tài nguyên du lịch, bảo tồn và phát triển những giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Dao tại địa phương: lễ Cấp Sắc, lễ hội Bắt cá và Văn hóa truyền thống của dân tộc Dao, xây dựng và gìn giữ kiến trúc và văn hóa truyền thống,...

Đánh giá thực trạng phát triển du lịch Homestay bằng phương pháp phân tích SWOT

Để đánh giá sự phát triển của du lịch Homestay, bài viết sử dụng phương pháp phân tích SWOT. Theo đó, phương pháp này sẽ chỉ ra các điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội và thách thức đối với việc phát triển du lịch Homestay tại huyện Quỳnh Bạ.

Giải pháp phát triển du lịch Homestay ở huyện Quỳnh Bạ

Để du lịch Homestay ở huyện Quỳnh Bạ ngày càng phát triển, trên cơ sở Nghị quyết của BCH Đảng bộ huyện Quỳnh Bạ khóa XVIII nhiệm kỳ 2015 - 2020 về phát triển du lịch - dịch vụ giai đoạn 2016 - 2020, báo cáo kết quả triển khai xây dựng làng văn hóa du lịch Nặm Đăm xã Quỳnh Bạ, giai đoạn 2012 - 2017, một số đề án nâng cấp làng văn hóa Du lịch cộng đồng Nặm Đăm Đạt chuẩn ASEAN, giai đoạn 2018 - 2020, định hướng đến năm 2030... Chúng tôi đưa ra một số giải pháp cụ thể sau :

- Phát triển, mở rộng, nâng cao cơ sở lưu trú cho du khách : Với đặc điểm nổi bật của loại hình du lịch Homestay là du khách cùng ăn, cùng trải nghiệm cuộc sống thường nhật với đồng bào các dân tộc vì vậy không khuyến khích các chủ hộ xây dựng cơ sở lưu trú hiện đại, bê tông hóa làm mất đi nét đẹp, nét văn hóa tạo nên sắc màu riêng của địa phương. Tuy nhiên để phát triển loại hình du lịch

Homestay cần phải mở rộng, nâng cấp cơ sở lưu trú và các dịch vụ ăn uống, vui chơi giải trí để đáp ứng được nhu cầu của khách và thu hút khách lưu trú song không làm mất đi vẻ hoang sơ sẵn có bằng các biện pháp: Quy hoạch khu vực có tiềm năng về du lịch; Phát triển cơ sở lưu trú phù hợp với phong tục tập quán, xây dựng bằng những vật liệu truyền thống: nhà trình tường của dân tộc Dao, nhà sàn của dân tộc Tày...; Bài trí, trưng bày các sản phẩm du lịch nhưng phải mang tính thẩm mỹ cao tạo thiện cảm được với du khách.

Điểm mạnh	Điểm yếu
<p>+ Huyện Quản Bạ có tài nguyên du lịch đa dạng tạo cơ sở phát triển du lịch Homestay bao gồm: nằm trong công viên địa chất toàn cầu Cao nguyên đá Đồng Văn, có hệ thống địa chất đa dạng; Có hệ địa - sinh thái núi đá độc đáo và bảo tồn khá tốt các khu rừng tự nhiên, rừng núi đá ở khu vực biên giới.</p> <p>+ Văn hóa bản sắc dân tộc phong phú: Quản Bạ là huyện có nhiều dân tộc cùng sinh sống như Dao, Mông, Tày, Nùng, Bó Y... Mỗi dân tộc có những nét đặc trưng riêng về văn hóa, tập tục, tín ngưỡng và các lễ hội lớn như: Lễ Cấp Sắc của dân tộc Dao, Lễ hội Gầu Tào dân tộc Mông, Lễ hội Lồng Tồng dân tộc Tày, Lễ hội Cầu mùa của dân tộc Nùng.</p> <p>+ Đội ngũ cán bộ, lao động trong ngành dồi dào: các cán bộ của Phòng Văn hóa Du lịch huyện, Trung tâm văn hóa du lịch huyện, hướng dẫn viên du lịch của các công ty lữ hành, người dân trong làng du lịch văn hóa.</p>	<p>+ Các loại hình dịch vụ phục vụ cho hoạt động du lịch phát triển chưa mang tính chuyên nghiệp, sản phẩm du lịch chưa phong phú, hấp dẫn, chất lượng sản phẩm chưa đồng đều. Tổ chức các tuyến điểm du lịch và dịch vụ còn hạn chế.</p> <p>+ Công tác xúc tiến du lịch chưa được đẩy mạnh.</p> <p>+ Năng lực cán bộ quản lý và điều hành còn kém.</p> <p>+ Cơ sở lưu trú còn ít và số cơ sở lưu trú đạt chất lượng cao, có thể đáp ứng được mọi nhu cầu của khách còn ít.</p> <p>+ Chưa khai thác được hết nguồn tài nguyên của huyện.</p> <p>+ Một bộ phận nhân dân ở một số địa phương chưa nhận thức rõ về làm du lịch, còn trông chờ ý lại vào nguồn vốn đầu tư của Nhà nước.</p>
Cơ hội	Thách thức
<p>+ Là loại hình du lịch mới và có xu hướng phát triển mạnh ở huyện Quản Bạ, tỉnh Hà Giang nên được Huyện ủy; UBND huyện; Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Tỉnh quan tâm.</p> <p>+ Gần quốc lộ 4C hay còn gọi là “Con Đường Hạnh Phúc” con đường nối từ Thành phố Hà Giang lên 4 huyện vùng cao, thuận lợi cho giao thông và các dịch vụ phục vụ du lịch phát triển.</p> <p>+ Khách du lịch có xu hướng thích đi “phượt”, tham quan cảnh đẹp tự nhiên hoang dã.</p>	<p>+ Các điểm du lịch trong huyện còn chưa có sự liên kết, hoạt động rời rạc.</p> <p>+ Tình trạng bê tông hóa nhà ở và sự mai một văn hóa truyền thống của đồng bào dân tộc thiểu số làm giảm đi sức hút của ngành du lịch địa phương.</p> <p>+ Có sự cạnh tranh các loại hình du lịch khác và các mô hình Homestay của các huyện lân cận.</p> <p>+ Nguồn kinh phí đầu tư cho công tác du lịch còn hạn hẹp, kết cấu hạ tầng phát triển nhưng chưa đồng bộ.</p> <p>+ Chưa có nhiều doanh nghiệp mạnh dạn đến đầu tư vào lĩnh vực du lịch - dịch vụ trên địa bàn huyện.</p>

- Đa dạng hóa sản phẩm du lịch, các hoạt động tổ chức văn hóa mang tính truyền thống: Để tạo dấu ấn và thu hút khách du lịch, việc duy trì và đa dạng hóa các sản phẩm du lịch và các hoạt động tổ chức văn hóa mang tính truyền thống là vấn đề quan trọng: các sản phẩm thương hiệu như rượu ngô Thanh Vân, mèn mèn, thịt treo, hồng không hạt, thảo quả, túi dệt thổ cẩm thôn Lùng Tám, trang phục dân tộc. Các hoạt động du lịch như chèo xuồng trên hồ Nặm Đăm, nhâm nhi rượu ngô cùng các đặc sản miền núi, đạp xe trên đường làng, hái trái cây, làm bánh...

- Tăng cường vốn đầu tư và nâng cao chất lượng nhân lực: Tạo những cơ chế chính sách phù hợp với đặc điểm của địa phương nhằm khuyến khích, thu hút đầu tư trong nước và vốn đầu tư FDI. Cần nhanh chóng tổ chức thực hiện xây dựng các dự án khả thi, giới thiệu rộng rãi trong và ngoài nước, đồng thời xác lập kế hoạch cụ thể trình Chính phủ xem xét đầu tư từ Ngân sách để phát triển cơ sở hạ tầng và nâng cấp các di tích, cảnh quan. Đầu tư vào các lĩnh vực mà xét về lâu dài sẽ tạo đà cho du lịch huyện Quản Bạ phát triển, đem

lại nguồn thu cho Ngân sách Nhà nước và lợi nhuận cho người lao động. Tránh đầu tư dàn trải, tạo ra môi trường kinh tế thuận lợi cho sự phát triển kinh tế - xã hội nói chung và du lịch nói riêng trên toàn địa bàn. Chú trọng đến ngành kinh doanh cơ sở lưu trú, ăn uống hoạt động kinh doanh này đạt hiệu quả cao, ưu tiên vốn đầu tư để xây dựng các khu vui chơi giải trí, các khu du lịch trọng điểm, nâng cấp các điểm tham quan du lịch. -Mở lớp đào tạo năng lực quản lý và điều hành cho các cán bộ phụ trách, mở lớp đào tạo nhân dân cách làm du lịch Homestay, phương thức tạo thu hút khách du lịch và làm đa dạng hoạt động, sản phẩm du lịch.

Ngoài ra, cần tăng cường chiến lược quảng bá rộng rãi, phát huy những thế mạnh vốn có của địa phương, phát triển bền vững tài nguyên du lịch.

KẾT LUẬN

Quan Ba là huyện có nhiều tiềm năng để phát triển du lịch, trong đó đặc biệt là tiềm năng để phát triển du lịch Homestay, được sự quan tâm của các cấp chính quyền huyện và tỉnh, một số thôn trong huyện đã phát triển khá thành công mô hình du lịch Homestay, kết quả rất đáng khích lệ bởi nhờ phát triển du lịch không chỉ đem lại giá trị kinh tế, nâng

ABSTRACT

THE DEVELOPMENT OF HOMESTAY TOURISM: ACTUAL APPROACH FROM QUAN BA DISTRICT, HA GIANG PROVINCE

cao đời sống cho đồng bào mà phát triển du lịch còn góp phần bảo tồn văn hóa truyền thống của các dân tộc trong huyện.

Tuy nhiên để thúc đẩy phát triển du lịch bền vững, biến du lịch thành sinh kế của đồng bào dân tộc thiểu số nơi đây thì chính quyền địa phương không chỉ hỗ trợ đồng bào về đầu tư cơ sở vật chất đáp ứng được chất lượng dịch vụ, mà còn phải đào tạo nguồn nhân lực chuyên nghiệp và bài bản trong phát triển du lịch. Có như vậy mới thu hút được du khách và cạnh tranh được với các điểm du lịch khác trong tỉnh và trong khu vực.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Quan Ba, *Nghị quyết BCH Đảng bộ huyện Quan Ba khóa XVIII nhiệm kỳ 2015 - 2020 về phát triển du lịch - dịch vụ giai đoạn 2016 - 2020.*
2. Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Quan Ba, *Báo cáo kết quả triển khai xây dựng làng văn hóa du lịch Năm Dăm xã Quan Ba, giai đoạn 2012 - 2017.*
3. Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Quan Ba, *Đề án nâng cấp làng văn hóa Du lịch cộng đồng Năm Dăm Đạt chuẩn ASEAN, giai đoạn 2018 - 2020, định hướng đến năm 2030.*
4. Phòng Văn hóa và Thông tin Thành phố Hà Giang (2017), *Số lượng khách du lịch các Làng VHDL thành phố Hà Giang.*
5. website: quanba.hagiang.gov.vn

Nguyễn Thị Minh Nguyệt*, Lu Thi Ly
University of Education - TNU

Quan Ba is a district with many advantages and potentials for tourism development, especially the development model of Homestay tourism. Over the past years, with the development of this type of tourism not only helps improve the lives of people but also contributes to preserving the traditional culture of the ethnic peoples here. However, in activities of homestay tourism development, Quan Ba district still faces some difficulties such as the type of service is too simple, the number of households doing Homestay is still low and the quality of service is not high, or promotion activities for Tourism in the district has not been paid attention, ... From that fact, the article proposes a number of solutions to promote Homestay tourism development, step by step bring tourism into the main livelihood of ethnic minorities in this area.

Keywords: ethnic minorities, homestay tourism, poverty alleviation, Quan Ba district, Ha Giang province
Ngày nhận bài: 11/10/2018; **Ngày hoàn thiện:** 07/11/2018; **Ngày duyệt đăng:** 28/12/2018

* Email: nguyetecnu@gmail.com

